

Outsider

KARMA

PELI ON
MENETETTY

SAGA
EGMONT

Peli on menetetty

Outsider

Peli on menetetty

SAGA Egmont

Peli on menetetty

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 1941, 2022 Outsider and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728512586

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

I luku

Kunnanlääkäri Ville Juurakko seisoi huvilansa parvekkeella aamusavuketta poltellen ja katseli miestä, joka keppiinsä nojaten nilkutti jyrkkää rinnettä ylös. Miehellä oli sammalenvihreä, englantilaistyylinen sadetakki, ja leveäreunainen huopahattu varjosti hänen hyväntahtoisia kuukasvojaan. Tulija pysähtyi valkoiseksimaalatulle portille ja katseli arvostelevasti edessään olevaa taloa. Hänen otsalleen kohosi syviä ryppyjä ja äkillinen päänpudistus ilmaisi tyytymättömyyttä. Hän kohotti espanjanruokokeppinsä kuin osoittaakseen jotakin paikkaa talon julkisivussa, mutta huomasi samalla parvekkeella seisovan tohtorin ja rypyt otsalta häipyivät.

— Huomenta, unikeko! Pelkääkö tohtori jalkojen kastumista ja aamusumua? Minä olen jo...

— Tehnyt pitkän lenkin, tohtori täydensi, — ja antanut aamukahvin jäähtyä.

Klaus Karma käveli pitkin askelin portaita ylös.

— En pidä tuosta parvekkeen pilaristosta. Se ei sovellu tyyliin
— ja sitten nuo räystääslistat ovat aivan liian leveät. Joku poropeukalo rakennusmestari tietenkin...

Tohtori naurahti.

— Huomaan, ettet ole vielä tyystin kadottanut mielenkiintoasi entiseen ammattiisi. Rikostutkijat eivät tavallisesti tajua sellaisia tyyliseikkoja. Missä saakka arkkitehti muuten oli lenkillä?

— Kävelin vanhalla hautausmaalla ja tutkin sammaltuneita hautakiviä. Sitten kiertelin tuolla rannalla, mutta en nähnyt sorsista vilahdustakaan. Alan epäillä, että puheesi sorsajahdistista olikin vain mainostemppu, jotta sait houkutelluksi minut tänne.

Tohtori kaatoi kahvia kuppeihin.

— Eivät sorsat tuolla kivikkorannalla asusta, mutta kunhan lähdetään illalla Vilponiemen vesille, niin kuulet änkytystä joka puolelta. Nimismies oli eilen illalla käynyt ampumassa kolme komeata sorsaa. Älä siis näytä noin pettyneeltä, veli hyvä.

Karma hankasi mietteissään otsaansa.

— Minulla on enteitä — aavistuksia, ettei sorsajahdistamme tule mitään. Näin viime yönä niin kummallista unta, ja kun pelasin viimeksi korsikkalaista pasianssia, jäi kaksi patalehteä kouraani. Se ei merkitse hyvää.

— Sinä iänikuinen uniennäkijä ja ennustaja. Yhäkö sinä uniisi uskot ja ennustelet?

— Uskon eräällä tavalla. Minulla on varma vakaumus, ettei mitään järkyttävää tapahdu ilman enteitä. Täällä —, hän kosketti otsaansa, — minulla on ihmeellinen langaton vastaanottoasema. Sinne tulee salaperäisiä sähköitä, enteitä. Viime yönäkin esimerkiksi... Jotakin ikävää on tapahtunut tai tulee tapahtumaan.

— Munkkiluodossa ei ole tapahtunut sen jälkeen mitään, kun kapteeni Kammern hukkuu ja siitä on jo toista vuotta. Se oli ainoa merkkitapahtuma kymmeneen vuoteen ja uskon, ettei taas kymmeneen vuoteen tapahdu mitään — ei ainakaan sellaista, joka kiinnostaisi sinunlaistasi rikosten nuuskijaa.

Karma sytytti hitaasti savukkeen.

— Sinä tunnet tietenkin hyvin kaikki kirkonkylän asukkaat — tarkoitan ainakin niin sanotut tyypit?

— Olen vaikuttanut täällä jo toistakymmentä vuotta. Jos tarkoitat tyypillä esimerkiksi Kippasuon ukkoa, haudankaivaja Paratia tai kettufarmari Haukkaa, niin voin vastata myöntävästi. Mutta ethän sinä vielä tunne täkäläisiä seurapiirejä lainkaan. Mistä arvasit, että kylässämme todella on sellaisia erikoisuuksia?

— Unohdit miekkosen, jonka näimme eilen illalla asemalta tullessamme.

— Ahaa! Asioitsija Kuckman siis. No, onhan hänkin tavallaan tyyppi, mutta näkisitpä Kippasuon ukon, tuon punanenäisen laihan korston — ja haudankaivajamme sitten. Siinä vasta pari.

Karma puhalteli savurenkaita.

— Mieleeni tulivat degeneroituneet psykopaatit. Sinähän lääkärinä tiedät niistä asioista paljon. Oletko koskaan tullut katselleeksi eilen illalla tapaamaamme herraa psykiatrin silmällä?

— Kuckmaniako?

Karma hankasi otsaansa kuin jotakin muistellen.

— Kuckman... Niin, sama mies, jonka tapasimme. Missä olenkaan nähnyt hänet aikaisemmin — tai ainakin kuullut nimen... En jaksa nyt muistaa, mutta miehen kasvonpiirteet herättivät minussa eräitä ajatuksia. Epäselvä tukan raja,

kulmakarvat yhtyneet keskiviivalla, epäsymmetriset kasvot. Ja sitten hänen silmänsä...

Tohtori nauroi.

— Kun lisäämme vielä pigmenteeratuita lautumia kasvoihin, jonkun ihokasvin päälle, vahvan karvapeitteen rintaan, korkean kitalaen ja vilkkaan ihoerisuonien toiminnan, on meillä täydelliset psyykkisesti degeneroituneen henkilön tuntomerkit. Niin, etpä taida olla pahasti väärässä. Kuckman kuuluu kyllä siihen kategoriaan — ja mitä hänen menneisyyteensä tulee, on siinä jotakin hämärää. Täällä oloaikanaan on Kuckman kuitenkin esiintynyt kai suurin piirtein rehellisesti, vaikka hänen liikepuuhansa monesti taitavat heilahdella juuri laillisuuden ja laittomuuden rajamailla.

— Olen varma, että se mies on konna, Karma sanoi. — Nyt muistankin: Napoleon Kuckman, entinen kärjäkirjuri. On kymmenkunta vuotta sitten sekaantunut johonkin hämäräperäiseen leimamerkkijuttuun. Livisti Amerikkaan ja vältti lain kouran. Kysymyksessä on varmasti sama mies.

— Mahdollisesti. Kuckman on kyllä ollut Amerikassa. Nimismies Jokinen tietää asiasta varmasti enemmän.

— Entä muita kiintoisia henkilöitä?

— Eversti Kammern esimerkiksi.

— Joku tsaarin aikuinen upseeriko?

Tohtori nyökkäsi kaataen kahvia kuppeihin.

— Munkkiluodon kartanon herra, aatelismies balttilaista perua. Saanut aikoinaan kolme isoa tähteä kaulukseensa hänen majesteettinsa tsaarin armeijassa. Tunnettu remuisaksi herraksi, käsittelee leveämmin rahoja kuin kukkaro sietää. Harrastaa metsästystä ja kilpailee moottoriveneellään. Joudut tapaamaan hänet varmasti lähiaikoina.

— Kuuluu siis todennäköisesti kylän sosieteettiin. Tietenkin täällä on apteekkari ja myös eläinlääkäri.

— Heitä kumpaakaan et voi laskea erikoisiksi tyypeiksi. Aivan tavallisia miehiä. Mutta sitten meillä on agronomi Vijkborg, eversti Kammernin lanko. Syntyisin jostakin Gävlen tienoilta. Tuittupäinen ja ärtyisä herra — ei erikoisemmin malliaviomies, mikäli juorut tietävät kertoa. Sitten on vielä kettufarmari Haukka — entinen armeijan luutnantti ja Lokkirannan kartanon omistaja. Kasvattaa hopeakettuja ja minkkejä. Pieni mies, hiukan väärät sääret, puhuu paljon ketuista ja kehuskelee itseään. Niin, ja siinäpä tämän kylän merkkihenkilöt ovatkin.

— Unohdit itsesi. Tohtori Juurakko, kunnanlääkäri — todennäköisesti valtuuston jäsen, puheenjohtaja erinäisissä komiteoissa ja johtokunnissa.

— Ja lisäksi paikkakunnan poliisilääkäri, tohtori nauroi. — Mutta mikä siellä nyt on hätänä?

Tohtorin palvelijatar ilmestyi touhuten ovelle.

— Anteeksi, herra tohtori. Siellä se roikale taas on — Kippasuon ukko. Sanoi olevan tohtorille tärkeää asiaa. Päästänkö minä äijän sisään?

— Fiina antaa Kippasuon ukolle kupin kahvia ja jos sattuu olemaan jotakin muutakin antamista. Menkää nyt vain älkääkä häiritkö meitä, tohtori sanoi.

— Mutta äijä ei lähde pois, intää kivenkovaa, että hänellä on tärkeää asiaa. Mitä minä sille sanon?

— Fiina kysyy, mitä asia koskee. Jos ukko kysyy rahaa, niin Fiina sanoo, ettei tohtori nyt anna. Sillä hyvä.

Emännöitsijä aikoi poistua, kun ovi työnnettiin auki ja oudonnäköinen otus purjehti sisään. Mies oli pitkä ja laiha kuin

tuulenkorsto, tumma kuin mustalainen. Hänellä oli partasutia muistuttavat viikset, nenän väri lähenteli punajuuria ja pienet silmät kiiluivat pörröisten kulmakarvojen alta. Miehellä oli päällään nuhjaantunut šaketti, raidalliset housut, joiden lahkeet riippuivat puolitangossa, sekä sinivihreän väriseksi muuttunut knalli. Korkeat kovitetut kaulukset tekivät hänen kaulansa, luonnottoman pitkäksi ja tumma taiteilijansolmio riippui rinnalla.

— Herran rauhaa, tohtori, tulija toivotti ottaen knallin päästään ja kumartaen syvään.

Tohtori suutahti:

— Olenhan sanonut sinulle monesti, ettet saa tulla häiritsemään minua. Mitä hassutuksia sinulla taaskin on tekeillä, äijä? Parasta, että alat laputtaa, tai minä lopetan vaateavustuksen lähitulevaisuudessa.

Äijä rummutti knallinsa kupua laihoilla, punettuneilla sormillaan.

— Nyt tarvitaan tohtorin apua ihan heti paikalla. Kammernin ukko on mennyt taivaaseen — vai hornaanko lienee mennyt, he-hee. Siellä se rojottaa ruohikossa rannalla.

Tohtori hypähti ylös.

— Mitä sinä sanoit? Eversti Kammernko kuollut?

— Ihan tarkkaan kuollut. Kädet ovat kylmät kuin jääkaapista otettu silakka, he-hee.

— Missä? Sinäkö löysit ruumiin?

Äijä nauroi nenäänsä honottaen:

— Minä, minä sen löysin. Kippasuon äijä on aina paikalla, kun jotakin erikoista tapahtuu. Muistaahan tohtori, kun everstin veli kuoli — kun kapteeni hukkuu. Minä ja Paratin Mikko löysimme ruumiin.

— Puhu selvästi, äläkä tyhjää höpise. Missä eversti nyt on — ruumis?

— Lokkilahden pohjukassa. Siellä se ruohikossa mötköttää. Karma, joka oli kuunnellut äänettömänä, nousi.

— Siinäpä se, mitä jo ennustin. Pane töpinäksi, Ville. Kehuit olevasi myös poliisilääkäri. Tapaus on kai sinun heiniäsi. Minä tulen mukaan.

Kippasuon ukko siirtyi ovelta ja painoi knallin päähänsä.

— Koiraa saa aina koiran kuoleman, he-hee.

Kukaan ei joutanut kiinnittämään huomiota ukon sanoihin. Tohtori oli siirtynyt työhuoneeseensa ja kokosi kiiruusti, erinäisiä työkaluja salkkuunsa. Karma veti nopeasti takin ylleen ja kiiruhti ulos. Paria minuuttia myöhemmin saapui myös tohtori.

— Tästä on vain vajaan kymmenen minuutin matka Lokkilahden pohjukkaan. Voimme kävellä, sanoi tohtori.

Karma nyökkäsi.

— Mitä minä sanoin aamulla, yöllinen uneni, aavisteluni... Niin se toivottu ja odotettu sorsajahtimme sitten kutistui tyhjiin.

— Tämä oli sinulle kai mieluinen yllätys. Pääset käsiksi tapausten kulkuun aivan tuoreeltaan.

— Syrjästäkatsojahan minä olen. Nimismies ottaa jutun tietenkin käsiinsä.

— Suosittelen sinua joka tapauksessa Jokisen apulaiseksi. Hänelle taitavat tällaiset tapaukset olla uutta.

Sitten hän äkkiä pysähtyi ja jäi odottamaan Kippasuon ukkoa, joka harppi noin kymmenen askeleen päässä heidän perässään:

— Katsoitko sinä lähemmin ruumista, äijä, oliko siinä väkivallan merkkejä?

Ukko hohotti.

— Oliko väkivallan merkkejä. Tällainen reikä otsassa. Hän koukisti etusormensa ja peukalonsa kuvaavalla tavalla. —
Haulikolla mies on tapettu. Siellä on pyssy vielä vierellä. He-hee.

— Siis murha?

Kippasuon ukko pyöritti päätänsä kuin tarhapöllö.

— Murha, murhapa niinkin. No, sittenpähan tohtori näkee.

Hetkisen kävelymatkan jälkeen he saapuivat rannalle. Tie loppui miehenkorkuisen ruohikon laidassa. Maa aleni jyrkästi rantaa kohti ja miesten jalat upposivat tahmeaan niljasavikkoon. Kippasuon ukko oli harpannut edelle ja näytti tietä. Hänen sinisenvihreä knallinsa vilkahteli silloin tällöin ruohikon yli. Kosteaa maa loppui rantakivikon äärellä ja sininen meri kuului muutaman kymmenen metrin päässä. Ruohikossa heilahteleva knalli pysähtyi. Muutaman sekunnin kuluttua tohtori ja Karma seisoivat rannalla korkean, huippupäisen kiven luona, johon ruohikon ympäröimänä oli muodostunut hevosenkengän muotoinen saareke. Noin parin metrin päässä kivistä, melkein rantahietikolla lojui mies, jonka kasvot olivat yltyleensä veren vallassa.

Miehellä oli metsästyspuvun päällä lyhythelmainen öljykangastakki, jonka alta kuului vihreällä nahalla koristeltu patruunavyö. Vähän matkan päässä kivikolla oli harmaa huopahattu ja vihreä reppu. Noin kolmen askeleen päässä ruumiista lojui kaksipiippuinen haulikko.

Tohtori kumartui ruumiin puoleen ja kohotti varovasti sen kättä. Käsi oli kylmä ja jäykistynyt.

— Mies on ollut kuolleena jo pitkän aikaa. *Rigor mortis* on täydellinen.

— Koska arvelet kuoleman tapahtuneen?

— Ainakin kymmenen tuntia sitten. Katso tuota, tohtori osoitti valkoista huurretta, joka oli kohonnut takin helmuksille.
— Mies on ollut kuolleenä jo ennen keskiyötä — todennäköisesti hän on kuollut jo illalla.

— Ja kuoleman syy lieene selvä, Karma viittasi ruumiin verisiin kasvoihin ja noin puolentoista tuuman läpimittaiseen, epätasaiseen aukkoon, jonka haulipanos oli aiheuttanut miehen ohimoon oikean silmän yläpuolelle.

Tohtori nyökkäsi.

— *Causa absoluta lethalis* — haulipanos, joka on murskannut otsaluun ja tunkeutunut aivoihin saakka. *Inspectio cadaveris* ja *sectio cadaveris* ilmaisevat yksityiskohdat lähemmin.

Karma kumartui ja katseli tarkoin ruumista.

— Laukaus on ammuttu hyvin läheltä. Katso, miten haulipanos on turmellut miehen kasvot. Voisikohan olla mahdollista, että pyssy olisi lauennut vahingossa miehen itsensä sitä käsitellessä?

Hän laskeutui polvilleen maahan ja tarkasteli jälkiä. Tohtori kirjoitti sillä aikaa jotakin muistilehtiönsä ja repäisi lehden irti ojentaen sen Kippasuon ukolle, joka oli istahtanut läheiselle kivelle ja seurasi tarkkaavaisena miesten puuhia.

— Vie tämä nimismiehelle — ja pidäkin kiirettä.

Äijä otti näköjään vastahakoisesti kirjelapun ja lähti löntystämään tiehensä.

— Tunnet siis vainajan? Karma kysyi nousten ylös.

Tohtori nyökkäsi.

— Mies on eversti Kammern, Munkkiluodon kartanon herra.

— Tuoko on Munkkiluodon kartano? Karma osoitti noin puolen kilometrin päässä olevaa valkoista taloa.

— Siellä on everstin koti. Ikävä sanoma vanhalle kenraalittarelle ja everstin sisarelle.

— Kuolemansanommat ovat aina ikäviä — varsinkin tällaiset. Olisiko sinulla muuten mitään sitä vastaan, että suorittaisin hiukan tutkimuksia ennen nimismiehen tuloa?

— Luulen päinvastoin, että nimismies Jokinen on hyvillään saadessaan sinunlaisesi kuuluisuuden avukseen. Tutki siis vain, poikani.

Karma riisui sadetakkinsa ja veti käsiinsä ohuet kangaskäsineet. Ensiksi hän tarkasti pyssyn. Se oli 12 kaliberin haulikko »Champion» merkkiä. Ruudinhaju tuntui vielä selvästi piipussa. Haulikko oli niin sanottua ulkohanaista mallia. Karma viritti hanan ja koetteli sen herkkyyttä. Hän totesi, että liipaisinta tarvitsi puristaa vain kevyesti, kun hana iski.

Hän laski pyssyn tarkoin samalle paikalle kuin missä se oli ollutkin. Sitten hänen huomionsa kiintyi ruumiin jalkojen välissä näkyvään painelmaan. Siinä oli hiekassa selvästi pyssynperän jälki. Ruumiin lonkan kohdalla oli noin kolmenkymmenen sentin korkuinen, tasasuunnikkaan muotoinen kivi. Vainaja oli kaatunut puolittain kiven yli ja kiven vierellä näkyvät kumisaappaiden jäljet ilmaisivat miehen istuneen kivellä ennen kuolemaansa. Haulikko oli todennäköisesti ollut pystyssä hänen polviensa välissä.

Karma nosti kivikolle lennähtäneen hatun. Siinä näkyi ruudinjäännösten merkkejä. Laukauksen aiheuttama ilmanpaine oli lennättänyt hatun syrjään. Pari haulia oli lävistänyt hatun etupuolelta. Reiät näkyivät selvästi säännöllisen pyöreinä kovassa huovassa. Hikinauhassa olivat kirjaimet K. G. K. ja erään helsinkiläisen hattuliikkeen nimi.

Repassa oli harmaa peittohuopa, puolikas konjakkia ja pari tusinaa 12 kaliberin haulikon panoksia. Käännettyään ruumista varovasti kyljelleen Karma tutki vainajan taskut. Takin taskuissa oli nenäliina, sikarikotelo, tulensytyttäjä ja pari tyhjää haulikon hylssyä. Liivintaskussa oli 22,50 kovaa rahaa ja viidenkymppin rypistynyt seteli, kello, lyijykynän pätkä ja kampa. Öljytakin taskuista löytyi vielä kolme täysinäistä panosta.

Karma ehti parhaiksi lopettaa tarkastuksensa, kun nelihenkinen miesryhmä saapui paikalle. Siinä oli nimismies Jokinen, matalanlätä, vaaleatukkainen mies, jolla oli sarvisankaistet silmälasit ja ruskea salkku kainalossa, kaksi virkapukuista poliisia ja työpuseroinen, saapasjalkainen mies, joka esiteltiin kartanon työvoudiksi.

Nimismies antoi poliiseille joukon määräyksiä ja työvouti kumartui katsomaan kuollutta.

— Eversti parka. Kukapa olisi uskonut tällaista. Eilen vielä keskustelimme Talvilahden suon kuivaushankkeista. Kukahan tähän on syypää?

Viimeiset sanat oli tarkoitettu nimismiehelle.

Virkavallan edustaja pudisti päätään.

— Kirottu tapaus. Niin, tässä on toimittava ripeästi. Ruumis on vietävä pois ja paikka eristettävä. Lähetän apulaiseni tutkimaan jälkiä.

— Kuollut on siis Munkkiluodon herra? kysyi Karma.

— Siitä ei ole epäilystäkään, vastasi nimismies pyyhkien nenäliinallaan verta vainajan kasvoilta.

— Everstihän se on, vahvasti työvouti harvukseen. — Kova isku vanhalle kenraalittarelle.

Kippasuon ukko oli palannut toisten perässä ja tunkeutui ruumiin luo. Nimismies kääntyi äijän puoleen ja kysyi tiukasti:

— Tekö löysitte ruumiin?

— M-inä, minäpä tietenkin, he-hee.

— Ja mihin aikaan?

— En tiedä kellomäärää tarkoin. Kohta auringonnousun jälkeen. Kun erosin Paratin Mikon sakista, oli kello viiden korvilla.

— Olitte tietenkin taas juopottelemassa haudankaivajan luona. Saloko teille viinaksia hankki? kysyi nimismies tuimasti.

Kippasuon ukko nauraa hörötti.

— Ei me Mikon kanssa trokareita suosita. Laillista kaljaa me ryyppättiin. Mikolla sattui olemaan muutama pullo varastossa ja...

— Miksi ette tullut ilmoittamaan asiasta suoraan minulle?

— Kah, tohtoriahan minä luulin ensiksi tarvittavan. Luulin, että eversti oli vain haavoittunut, tapellut humalapäissään.

Karma puuttui asiaan:

— Minulle ja tohtorille sanoitte, että eversti oli kuollut ja hänen kätensä olivat kylmänä.

— Sanoinko minä niin, he-hee. No, joskus muisti pettää. Kyllähän herra vallesmanni näkee, että kuolluthan mies on — kuollut kuin kivi.

Nimismies kääntyi Karman puoleen:

— Tuletteko te kartanoon, arkkitehti? Aion pistäytyä kuulustelemassa, mitä siellä tiedetään.

— Hyvin mielelläni, ellei teillä ole mitään sitä vastaan, että roikun mukanaan.

— Mitäpä minulla olisi. Tiedätte tällaisista asioista enemmän kuin minä. Aionkin jättää jälkien tutkimisen apulaiseni tehtäväksi. Hän on käynyt erikoisia rikosetsiväkursseja. Niin, lähdetäänpä sitten käväisemään kartanossa. Samalla saapui

Salapoliisi Klaus Karma saapuu Munkkiluodolle sorsajahtiin. Kun paikallinen kartanon isäntä löytyy kuolleena rannasta, Karma päätyykin selvittämään murhaa. Kuolonuhri ei ole kuka tahansa vaan eversti Kammern, tsaarin armeijassa aikoinaan palvellut aatelinen. Ei voi olla pelkkää sattumaa, että vain vuosia sitten hänen kapteeniveljensä hukkuu samalla paikkakunnalla. Ehtiikö Klaus Karma tekijän jäljille ennen kuin on liian myöhäistä?

Peli on menetetty on Outsiderin vauhdikas jännitysromaani.

Aarne Viktor Haapakoski (1904–1961), joka tunnettiin kenties parhaiten nimellä Outsider, oli suomalainen kirjailija ja toimittaja. Yli 2500 tarinaa uransa aikana kirjoittanut Haapakoski käytti runsaasti eri salanimiä. Hänen tunnetuimpiin teoksiinsa lukeutuvat muun muassa Kalle-Kustaa Korkin seikkailut ja Pekka Lipposen seikkailut, joita julkaistiin 1940-luvulta lähtien.